

ย้อนรอย 100 ปี กิจการประปาไทย ผ่านพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ ที่สามเสน

วันที่ 14 พฤศจิกายน ในปีนี้ ถือเป็นวันสำคัญของการประปานครหลวง ที่วันนี้เมื่อ 100 ปีมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) เสด็จพระราชดำเนินเป็นประธานในพระราชพิธีเปิด “การประปากรุงเทพฯ” เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2457 ทำให้ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ เริ่มมีน้ำประปาใช้เป็นครั้งแรก นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า กิจการประปาถือกำเนิดขึ้นจากพระราชดำริของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้พสกนิกรมีน้ำสะอาดบริโภคน้ำสะอาดมีความสำคัญต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตของคน แต่น่าเสียดายที่กิจการประปาได้สำเร็จและจ่ายน้ำให้ประชาชนได้ใช้ ภายหลังจากที่พระองค์เสด็จสวรรคตไปแล้ว 2 ปี โรงกรองน้ำที่สร้างขึ้นแห่งแรกในสมัยนั้น คือ โรงกรองน้ำสามเสน ซึ่งที่ผ่านมา โรงกรองน้ำสามเสนได้ทยอยยกเลิกการใช้งานบางส่วน หลังจากที่ได้มีการก่อสร้างโรงกรองน้ำใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนแต่ในส่วนอาคารเดิมที่ใช้มานาน และด้วยตระหนักถึงคุณค่าแห่งจิตวิญญาณของการประปากรุงเทพฯ ที่ยังคงหลอมรวมไว้ ณ กลุ่มอาคารอันทรงคุณค่าเหล่านี้ ในปี 2554 การประปานครหลวงจึงได้ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อจัดสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ การประปาไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ระบบประปาของไทย วิวัฒนาการและความเป็นมาของการผลิตน้ำประปาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเผยแพร่ปรัชญาแนวคิดและองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และยังเป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของโลกเราไปแล้ว

ในการบูรณะซ่อมแซมกลุ่มอาคารอนุรักษ์และอาคารบริหาร ได้ทำตามหลักวิชาการ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ให้คำแนะนำในการอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ไว้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด โดยได้ทำการซ่อมแซมและทาสีใหม่ให้เป็นสีเหลืองหมากสุก ซึ่งเป็นสีเดิมของกลุ่มอาคารอนุรักษ์ และสามารถพบเห็นได้จากอาคารร่วมสมัยที่ก่อสร้างขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน เนื่องจากเป็นสีที่นิยมในสมัยนั้น และเปลี่ยนหลังจากจากสังกะสีเป็นกระเบื้องสีน้ำตาลแดง เพื่อความคงทน กลุ่มอาคารเหล่านี้ ประกอบด้วย

อาคารโรงสูบน้ำ ได้รับการบูรณะซ่อมแซมภายนอกและภายในอาคาร ภายในยังคงติดตั้งเครื่องสูบน้ำดิบจำนวน 3 เครื่อง และเครื่องสูบน้ำประปาจำนวน 4 เครื่อง ยังคงทำหน้าที่สูบน้ำดิบเข้าสู่กระบวนการผลิต และสูบน้ำจ่ายน้ำประปาไปสู่ประชาชน

อาคารโรงกรองน้ำ เป็นอาคาร 3 ชั้น ในสมัยก่อนพื้นที่ชั้น 1 และ 2 ใช้เป็นที่เก็บสารส้มก้อน ลังมาจากประเทศเบลเยียม

บรรจุในลังไม้ฉากรูปรางคล้ายกลอง ขนส่งโดยใช้เรือลากเข้ามาในคลองสามเสนและจอดข้างโรงกรองน้ำ บนบกมีปั้นจั่นตั้งอยู่บนรางรถไฟ สำหรับยกสารส้มขึ้นมาใส่รถ แล้ววิ่งไปเก็บไว้ในโรงกรอง สารส้มก้อนที่ส่งมานี้ มีลักษณะเป็นก้อนใส ๆ ละลายน้ำได้ดี ส่วนชั้น 3 มีถังไม้บรรจุสารส้ม 3 ถัง ส่งมาจากต่างประเทศ เข้าใจว่าเป็นถังหมักเหล้าองุ่น ที่ทำขึ้นตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1851 และนำมาทำเป็นถังละลายสารส้ม สามารถทนการกัดกร่อนได้เป็นอย่างดี มีเครื่องจ่าย 1 ชุด รูปรางเป็นกรวย มี 6 กรวย ต่อท่อส่งไปยังท่อน้ำดิบก่อนเข้าถังกรอง

ถังตกตะกอน 1 ทำด้วยคอนกรีต ภายในมีแผ่นคอนกรีตกั้นขวางทางน้ำไหลไว้ ให้ผ่านได้เฉพาะช่วงบนหรือล่างสลับกัน เพื่อให้ น้ำไหลวนขึ้นลง สารส้มกับน้ำคลองจะทำปฏิกิริยากัน เกิดเป็นเม็ดตะกอนตกลงสะสมบนพื้นถัง เมื่อใช้งานไปได้ประมาณ 10 วัน จะต้องทำการล้างสลับกันครั้งละ 2 ช่อง โดยน้ำใสจะถูกส่งไปกรองต่อที่โรงกรอง 1

อาคารโรงกรอง 1 และ 2 ภายในประกอบด้วยเครื่องกรองน้ำชนิดกรองเร็วอย่างอเมริกัน เรียกว่า UL Filter จำนวน 12 ถัง เป็นถังเหล็กรูปทรงกระบอก มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.20 เมตร บรรจุทรายหนา 1 เมตร กรวดเล็กน้อย ได้ชั้นกรวดมีหัวกรองน้ำทำด้วยทองเหลือง และมีประตุน้ำหลากสีที่มีหน้าที่การทำงานแตกต่างกันตามแต่ละสี เนื่องจากในสมัยก่อน

นายช่างผู้ควบคุมงานเป็นชาวต่างชาติ ทำให้ยากต่อการสื่อสารโดยใช้ภาษา จึงเลือกใช้สีเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสารแทน ซึ่งง่ายต่อการสื่อสารให้เข้าใจได้ตรงกัน ต่อมาเมื่อมีคนใช้น้ำมากขึ้น จึงได้สร้างถังตกตะกอน 2 และอาคารโรงกรอง 2 ขึ้น ภายในประกอบด้วย เครื่องกรองน้ำ ตัวถังทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่ได้ทำด้วยเหล็กอย่างโรงกรองแรก

อาคารที่ขังน้ำบริสุทธิ์ หรือถังเก็บน้ำใส ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้าง 36 เมตร ยาว 54 เมตร สูง 3 เมตร อยู่ใต้ระดับพื้นดินครึ่งหนึ่ง จุน้ำได้ 5,700 ลูกบาศก์เมตร ข้างบนถมดินและปลูกหญ้าคลุมไว้ มีปล่องระบายอากาศติดมุ้งลวด เพื่อกันแมลงและยุงลงไปไข่ ถังนี้แบ่งเป็น 2 ตอน สามารถปิดกั้นแต่ละตอน

เพื่อลงไปทำความสะอาดได้ บนหลังถังเก็บน้ำใส มีโรงจ่ายคลอรีนสำหรับฆ่าเชื้อโรคที่ยังอาจจะหลงเหลือจากการกรองแล้ว คลอรีนที่ใช้เป็นคลอรีนแก๊สบรรจุมาในหลอดขนาด 70 กิโลกรัม สั่งมาจากประเทศอังกฤษ และเครื่องจ่ายคลอรีนเป็นชนิด “แปดเตอร์ชัน” ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์บนหลังถังเก็บน้ำใสให้สวยงาม

อาคารเรือนรับรองเจ้าพระยายมราช อาคารนี้ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแด่ มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงนครบาล ผู้รับพระบรมราชโองการจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ก่อตั้งการประปากรุงเทพฯ จนสำเร็จลุล่วง

ที่รวมกุญแจไฟฟ้า หรือหอกุญแจ เดิมเป็นที่ตั้งระบบเปิด-ปิดวงจรไฟฟ้า (Breaker) ของโรงกรองน้ำสามเสน หลังจากได้จัดพิธีเททองหล่อพระบรมรูปประติมากรรมนูนสูงทรงรีของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมป้ายประกาศการสร้างประปา จึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐาน ณ หอที่รวมกุญแจไฟฟ้า เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2555 เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เคารพสักการะ เพื่อความเป็นสิริมงคล

พิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ การประปาไทย เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2556 โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จมาทรงเปิด และจากการที่พิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ การประปาไทย มีโครงสร้างอาคารอันสวยงาม จึงได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทอาคารสถาบันและอาคารสาธารณะ ประจำปี 2557 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์อีกด้วย ที่ผ่านมามีคู่บ่าวสาวหลายคู่มาขอใช้เป็นฉากถ่ายรูปคู่ที่ดูสวยงามแบบย้อนยุค รวมทั้งนิทรรศการชื่อดังหลายฉบับอีกด้วย

ในโอกาสครบรอบ 100 ปี กิจการประปาไทย ในวันที่ 14 พฤศจิกายน นี้ การประปานครหลวง ได้จัดกิจกรรม “รำลึก 100 ปี การประปาไทย” ตลอดเดือนพฤศจิกายนนี้ โดยจะเปิดให้นักเรียน นักศึกษา คณะอาจารย์ และบุคคลทั่วไป เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ การประปาไทย ได้ฟรีตั้งแต่วันที่ 1-28 พฤศจิกายน 2557 (ยกเว้นวันที่ 14 พฤศจิกายน ซึ่งเตรียมจัดงานใหญ่ฉลอง) เปิดให้เข้าชมวันละ 2 ช่วงเวลา คือ 9.30-11.00 น. และ 13.30-15.00 น. กลุ่มละ 100 ท่าน โดยผู้เข้าชมทุกท่านจะได้รับของที่ระลึก และร่วมลุ้นรางวัลจากฐานกิจกรรมแสนสนุก ผู้สนใจเข้าชมสามารถติดต่อได้ที่ คุณศิริวรรณ กันชัย หมายเลขโทรศัพท์ 0 2504 0123 ต่อ 1268 ในวันและเวลาราชการ

กองเผยแพร่ข่าว ฝ่ายสื่อสารองค์กร

โทร. 0 2504 0123 ต่อ 1109 , 1111 โทรสาร 0 2503 9563

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์เผยแพร่ข่าวมา ณ โอกาสนี้ด้วย